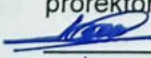
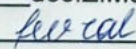

Azərbaycan Respublikası Elm və Təhsil Nazirliyi
Lənkəran Dövlət Universiteti

"Təsdiq edirəm"

"Tədrisin təşkili və təlim texnologiyaları" üzrə
prorektoru vəzifəsini icra edən:

 dos.Z.Məmmədov

"14" 2025-ci il

Fənn sillabusu

İxtisas: 050117 Tarix və coğrafiya müəllimliyi

Fakültə: "Tarix-Coğrafiya və incəsənət"

Kafedra: "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası"

I.Fənn haqqında məlumat:

Fənnin adı: Geomorfologiya

Fənn proqramı: (ARTN Elmi-Metodiki Şurasının Coğrafiya bölməsi 2 oktyabr 2012-ci il 2 sayılı protokolu ilə təsdiq edilmişdir.)

Kodu:LPF-B 20

Tədris ili: I (2024-2025) Semestr: II

Tədris yükü: cəmi:45 saat. Auditoriya saati -45 (30 saat müəhazirə, 15 saat seminar)

Tədris forması: Əyani

Tədris dili: Azərbaycan dili

AKTS üzrə kredit: 5 kredit

Auditoriya

Saat:

II.Müəllim haqqında məlumat:

Adı, soyadı, elmi dərəcəsi və elmi adı: c.ü.f.d., dosent Məmmədova Gülnarə Şahab

Məsləhət günləri və saati: III gün saat 10⁰⁰-12⁰⁰.

E-mail ünvanı:mammedova_gulnare@mail.ru

Kafedranın ünvanı:Lənkəran ş., Əli Məmmədov küçəsi

III.Tövsiyyə olunan dərslik, dərs vəsaiti və metodik vəsaitlər:

Əsas

1. M.A.Müseyyibov, B.Ə.Budaqov, N.Ş.Şirinov
2. "Ümumi geomorfologiya", Maarif Bakı 1986
3. Ə.Əlizadə, M.Babayev. "Ümumi geologiya"
4. Ş.Pənahi. "Ümumi geologiyanın qısa kursu"
5. T.Məmmədov,Ş.Pənahi,N.Babayev. "Ümumi və tarixi geologiya"

Əlavə

6. В.И.Серпухов, Т.В.Библибина, А.И.Шалимов. "Курсобщейгеологии"
7. İnternet resursları.

IV. Perekvizitlər: Fənnin daha öncə keçirilmiş "Ümumi yerşünaslıq" fənni ilə əlaqəlidir.

V. Korrektiviztlər: Sonradan "Geologiya" fənninin tədrisi məqsədə uyğundur.

VI. Fənnin təsviri və məqsədi: Geomorfologiya elminin məqsəd və vəzifələri və predmeti yer səthinin morfologiyasını, yəni onun girinti-çuxıntıların və ayrılıqlarının məcmusu olan relyefin inkişaf dinamikasını öyrənməkdən ibarətdir. Fənnin məqsədi yer səthində yranaan relyef formalarının endogen və ekzogen təsirlərdə əmələ gəlməsi şəraitinin öyrənilməsidir.

VII.Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 – cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət

VII. Davamiyyətə verilən tələblər: Fənn üzrə semestr ərzində buraxılmış auditoriya saatlarının ümumi sayı Elmi Şuranın 16 may 2024 – cü il tarixli qərarına uyğun olaraq davamiyyət meyarları nəzərə alınmaqla müəyyən olunmuş həddən yuxarı olduğu halda tələbə həmin fəndən imtahana buraxılmır, onun həmin fənn üzrə akademik borcu qalır.

VIII. Qiymətləndirmə: Tələbələr biliyi 100 ballı sistemlə qiymətləndirilir. Bundan 50 balı tələbə semestr ərzində, 50 balı isə imtahanda toplayır. Semestr ərzində toplanan 50 bala aşağıdakılar aiddir: 20 bal seminar və laboratoriya dərslərində fəaliyyətinə, 30 bal kollokviumların nəticələrinə görə. Əgər fənn üzrə həm seminar və həm də laboratoriya varsa onda 10 bal seminara, 10 bal isə laboratoriyaya görə verilir.

Qiymətləndirmə zamanı Elmi Şuranın 16 may 2024- cü il tarixli qərarına uyğun olaraq qiymətləndirmə meyarları nəzərə alınır.

Qiymət meyarları aşağıdakı qaydadadır:

- 10 bal- tələbə keçirilmiş materialları dərindən bilir, cavabı dəqiq və hərtərəflidir.
- 9 bal - tələbə keçmiş material tam bilir, cavabı dəqiqdir və mövzunun mətnini tam açar.
- 8 bal - tələbə cavabında ümumi xarakterli bəzi qüsurlara yol verir.
- 7 bal - tələbə keçirilmiş material başa düşür, lakin nəzəri cəhətdən bəzi məsələləri əsaslandırma bilmir.
- 6 bal - tələbənin cavabı əsasən düzgündür.
- 5 bal - tələbənin cavabında çatışmazlıqlar var, mövzunu tam əhatə edə bilmir.
- 4 bal - tələbənin cavabı qismən doğrudur, lakin bəzi səhvlərə yol verir.
- 3 bal - tələbənin mövzudan xəbəri var, lakin fikrini əsaslandırma bilmir.
- 1-2 bal- tələbənin mövzudan qismən xəbəri var.
- 0 bal – tələbənin cavabı yoxdur.

Tələbənin imtahanda topladığı balın miqdarı 17-dən az olmamalıdır. Əks təqdirdə tələbənin imtahan göstəriciləri smestr ərzində tədris fəaliyyəti nəticəsində topladığı bala əlavə olunmur.

Smestr ərzində nəticəyə görə yekün qiymətləndirmə (imtahan və imtahanaqədərki ballar əsasında)

91-100 bal	əla	A
81-90 bal	çox yaxşı	B
71-80 bal	yaxşı	C
61-70 bal	kafi	D
51-60 bal	qənaətbəxş	E
51-baldan aşağı	qeyri-kafi	F

IX. Davranış qaydalarının pozulması: Lənkəran Dövlət Universitetinin əsasnaməsində nəzərdə tutulan universitetin daxili intizam qaydalarına əməl etməyən tələbələr haqqında müvafiq tədbirlər görülür.

X. Yükn semestrlərə görə bölgüsü: II semestr: Mühazirə 30 saat, Seminar 30 saat. Cəmi 60

N	Keçirilən mühazirə, seminar, məşğələ, laboratoriya və sərbəst mövzuların məzmunu	Saat		Tarix	
		Müh.	Sem.	Müh.	Sem.
1	2	3		4	
1	Mövzu. Giriş. Geomorfologiya elminin məqsədi və vəzifələri Plan: 1. Geomorfologiya elminin məqsədi 2. Geomorfologiya nədən bəhs edir 3. Relyefin formaları 4. Yer qabığı Mənbə: (1;2;5)	2	2		
2	Mövzu. Relyefin formaları. Platforma və geosinklinal Plan:	2	2		

	1. Cavan platformalar 2. Qədim platformalar 3. Geosinklinal sahələr 4. Materik yatağı yer qabığı Mənbə: (2;3; 8;10)				
3	Mövzu.Ekzogen relyef formaları.Eroziya bazisi.Çay dərəsi Plan: 1. Eroziya bazisi haqqında 2. V şəkilli çay dərələri 3. Estuarilər 4. Delta və meandrlar Mənbə: (2; 4;5)	2	2		
4	Mövzu.Endogen proseslərin relyefin əmələ gəlməsində rolu Plan: 1. Endogen proseslər relyefin əmələ gəlməsində fəal iştirak edir 2. Morfostrukturların əsas növləri və ya tipləri 3. Relyefin əmələ gəlməsində tektonik hərəkətlərin rolu 4. Qırıxıqlıq əmələ gətirən hərəkətlərin relyefin əmələ gəlməsində rolu 5. Qırıxıq dağlar və onların tipləri 6. Qırıxıq-faylı dağların relyefi 7. Faylı dağların relyefi Mənbə: (1,3,4)	2	2		
5	Mövzu.Maqmatizm və onun relyefin əmələ gəlməsində rolu Plan: 1. Maqmatizm qırılma zonaları üçün səciyyəvi olan prosesdir 2. Vulkanizm haqqında ümumi anlayış 3. Mərkəzi püskürmədən yaranan vulkan formalarının tipləri 4. Kraterlər və kalderalar 5. Lava axınları və örtükləri 6. Lava yaylaları çatboyu püskürmə nəticəsində əmələ gəlir 7. Vulkan sahələrində relyefin destruktiv formaları 8. Postvulkanik hadisələr və növləri 9. Zəlzələlər yerdə müxtəlif relyef formaları yaradır Mənbə: (4,5,6,7)	2	2		
6	Mövzu.Ekzogen proseslər və onların relyefin əmələ gəlməsində rolu Plan: 1. Ekzogen proseslərin əmələ gətirdiyi relyef formaları 2. Yamaclar və yamac əmələgəlmə prosesləri 3. Yamacların inkişafı və təsnifatı Mənbə: (2; 4;5)	2	2		
	Mövzu.Relyefin su eroziya və su akkumulyasiya formaları				

7	Plan: 1. Eroziya və akkumulyasiya qanunları 2. Eroziya bazisi və çay profilinin inkişafı 3. Axar suların relyefin formalaşmasındakı rolu 4. Çay yataqlarının formalaşması 5. Çay terrasları relyefin erozion formalarının elementlərindən biridir 6. Çay dərələrinin formaları 7. Şəlalələr və astanalar Mənbə: (2,5,6,7)	2	2		
8	Mövzu.Yeraltı suların əmələ gətirdiyi relyef formaları Plan: 1. Sürüşmələrin əmələ gəlməsi 2. Karstın əmələ gəlmə şəraiti 3. Karst mağaraları 4. Psevdokarst (yalancı karst) Mənbə: (2,4; 6)	2	2		
9	Mövzu.Qiyasial və Fluviqlyasial relyef formaları Plan: 1. Qar xətti və onun morfoloji əhəmiyyəti 2. Qar xəttinin yüksəkliyinin təyin etmək üsulları 3. Buzlağın ablyasiyası sahəsi 4. Buzlaqların morfolojiyası 5. Buzlaqların hərəkəti 6. Morenlər. Buzlaqların dağıdıcı və toplayıcı fəaliyyəti 7. Müasir buzlaqların coğrafi yayılması Mənbə: (2;6)	2	2		
10	Mövzu. Səhraların morfolojiyası Plan: 1. Səhraların tipləri 2. Daşlı çınqıllı səhralar 3. Deflyasiya 4. Səhraların morfolojiyası Mənbə: (2;6)	2	2		
11	Mövzu. Cavan və qədim dağlar. Dağların morfoloji elementləri Plan: 1. Dağların əmələgəlməsi 2. Dağların genetik təsnifatı 3. Qədim dağlar 4. Cavan qırıxıqlı dağlar 5. Şahid dağlar 6. Dağların morfoloji elementləri 7. Dağ yüksəklikləri 8. Dağlarda baş verən proseslər Mənbə: (2;6)	2	2		
12	Mövzu. Düzənlik və yaylalar Plan: 1. Denudasion düzənliklər 2. Allüvial düzənliklər 3. Yarıqların formaları 4. Vulkanik yaylalar Mənbə: (2;3)	2	2		

13	Mövzu. Ovalıqlar Plan: 1. Okean səviyyəsində aşağı olan ovalıqlar 2. Çay çöküntüsündə yaranan ovalıqlar 3. Dünyanın ən böyük ovalıqları 4. Ovalıqları əmələ gətirən süxurlar Mənbə: (1; 2)	2	2		
14	Mövzu. Dəniz sahillərinin morfologiyası Plan: 1. Abrasion sahillər 2. Sahil boyu relyef formalar 3. Şelf düzənlikləri 4. Fyord tipli sahillər Mənbə: (1; 2; 9)	2	2		
15	Mövzu. Qütb bölgələrinin morfologiyası, Dördüncü dövr buzlaşması Plan: 1. Qitə buzlaqları 2. Qədim buzlaqlar 3. IV dövr buzlaşması 4. Qütb bölgələrinin ümumi şəraiti və morfogenezi amillər 5. Yeraltı buzlaqlar 6. Daimi donuşluq əraziləri 7. Termokaslar, torf təpəcikləri, tarınlar və hidrolakkolitlər 8. Müasir buzlaşma sahələri Mənbə: (4; 8)	2	2		
	Cəmi: 60 saat	30	30		

XI. Fənn üzrə tələblər, tapşırıqlar:

Tələbələrə mühazirələr oxunur, seminar dərslərində sorğular keçirilərək qiymətləndirmə aparılır, onlara sərbəst mövzular verilərək sərbəst işləmə qaydalarını öyrədilir.

XII. Fənlərin təlim nəticələri:

1. Geomorfologiyanın əsas anlayışlarının mahiyyətini anlayır.
2. Geoloji strukturlarla geotektonik prosesləri əlaqələndirir.
3. Endogen proseslərin, morfostrukturların, iri relyef vahidlərinin, dağların, dağarası çökəkliklərin, yaylaların, düzənliklərin formalaşmasını təhlil edir.
4. Ekzogen, ekzodinamik proseslərin, morfoskulpturların, denudasion, erozion və akkumulyativ proseslərin relyef yaradıcı rolunu qiymətləndirir.
5. Dağəmələgəlmə mərhələlərini və orogenizləri, onların relyef yaradıcı rolunu təhlil edir.

XIII. Tələbələrin fənn haqqında fikrinin öyrənilməsi:

İmtahan sualları

1. Geomorfologiya elminin predmeti, məqsədi və vəzifələri

2. Geomorfologiyanın yaranma tarixi
3. Relyefin planetar formaları
4. Platforma və geosinklinal
5. Eroziya bazisi. Çay profilinin tipləri
6. Morfostruktur anlayışı. Morfostrukturların təsnifatı
7. Yamaclar və yamac prosesləri, yamacların təsnifatı
8. Yamacların meyilliyinə və mənşəyinə görə təsnifatı
9. Çay yataqlarının formalaşması və onların morfoloji xüsusiyyətləri.
10. Səhraların morfolojiyası
11. Yamac anlayışı və yamacların təsnifatı
12. Relyefin su eroziya və su akkumulyasiya formaları
13. Buzlaq tipləri, buzlaqların təsnifatı
14. Çay terrasları, çay terraslarının yaranması
15. Maqmatizm və onun relyef əmələ gəlməsində rolu
16. Ekzogen proseslər və onların relyef əmələ gəlməsində rolu
17. Dəniz sahillərinin morfolojiyası
18. Abrasion və akkumulyativ sahillər
19. Buzlaqların geoloji fəaliyyəti
20. Karst və karstın əmələ gəlmə şəraiti
21. Relyefin inkişafında süxurların rolu
22. Ekzogen amillərin dağıdıcı fəaliyyəti
23. Relyefin inkişafı və yaranmasında iqlimin rolu
24. Morfostrukturların əsas növləri
25. Yeraltı suların əmələ gətirdiyi relyef formaları
26. Qırıq dağlar və onların tipləri
27. Vulkanizm haqqında ümumi anlayış
28. Kraterlər və kalderalar
29. Vulkan sahələrində relyefin destruktiv formaları
30. Postvulkanik hadisələr və növləri
31. Relyefin əmələ gəlməsində tektonik hərəkətlərin rolu
32. Axar suların relyefin formalaşmasındakı rolu
33. Çay dərələrinin formaları
34. Şəlalələr və astanalar
35. Sürüşmələrin əmələ gəlməsi
36. Karstın əmələ gəlmə şəraiti
37. Karst mağaraları
38. Qar xətti və onun morfoloji əhəmiyyəti
39. Qar xəttinin yüksəkliyinin təyin etmək üsulları
40. Buzlağın ablyasiyası sahəsi
41. Buzlaqların morfolojiyası
42. Buzlaqların hərəkəti
43. Morenlər. Buzlaqların dağıdıcı və toplayıcı fəaliyyəti
44. Səhraların tipləri
45. Səhraların morfolojiyası
46. Dağların əmələ gəlməsi
47. Dağların genetik təsnifatı
48. Dağların morfoloji elementləri
49. Dağlarda baş verən proseslər
50. Düzənlik və yaylalar
51. Dünyanın ən böyük ovalıqları
52. Daimi donuşluq əraziləri
53. Qütb bölgələrinin ümumi şəraiti və morfogeneza amillər
54. Yeraltı buzlaqlar
55. Termokaslar, torf təpəcikləri, tarınlar və hidrolakkolitlər

I kollokvium sualları

1. Geomorfologiya elminin predmeti, məqsədi və vəzifələri
2. Geomorfologiyanın yaranma tarixi
3. Relyefin planetar formaları
4. Platforma və geosinklinal
5. Eroziya bazisi. Çay profilinin tipləri
6. Morfostruktur anlayışı. Morfostrukturların təsnifatı
7. Maqmatizm və onun relyef əmələ gəlməsində rolu
8. Morfostrukturların əsas növləri
9. Qırışmış dağlar və onların tipləri
10. Vulkanizm haqqında ümumi anlayış

II kollokvium sualları

1. Yamaclar və yamac prosesləri, yamacların təsnifatı
2. Yamacların meyilliyinə və mənşəyinə görə təsnifatı
3. Çay yataqlarının formalaşması və onların morfoloji xüsusiyyətləri.
4. Səhrələrin morfolojiyası
5. Yamac anlayışı və yamacların təsnifatı
6. Relyefin su eroziya və su akkumulyasiya formaları
7. Buzlaq tipləri, buzlaqların təsnifatı
8. Çay terrasları, çay terraslarının yaranması
9. Ekzogen proseslər və onların relyef əmələ gəlməsində rolu
10. Karst və karstın əmələ gəlmə şəraiti

"Geomorfologiya" fənninin sillabusu "Tarix və coğrafiya müəllimliyi" ixtisası (proqramları üzə) tədris planı və fənn proqramı əsasında tərtib edilmişdir.

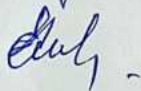
Sillabus "Coğrafiya və onun tədrisi metodikası" kafedrasında müzakirə edilərək təsdiq edilmişdir. (14 fevral 2025-ci il, protokol № 07).

Fənn müəllimi:

dos. G.Ş. Məmmədova

Kafedra müdiri:

dos. S.Q. Əzizov